

Nr 66.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1949/50 till folkskolinspektionen; given Stockholms slott den 25 februari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departmentschefen hemställt.

GUSTAF.

Josef Weijne.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1949.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför härnäst chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 220, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1949/50 beräkna

dels till Folkskolinspektionen: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor;

dels ock till Folkskolinspektionen: Omkostnader ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Sedan dessa båda ärenden numera färdigberetts, anhåller jag att ånyo få anmäla desamma.

I. Folkskolinspektionens organisation och inspektörernas löneställning.

Innan jag går in på frågan om medelsbehovet till folkskolinspektionen för nästa budgetår, vill jag i korthet beröra två förslag av 1945 års folkskolesakkunniga, av vilka det ena gäller, bland annat, folkskolinspektionens organisation och det andra avser inspektörernas löneställning. Nämnda sakkunniga ha nämligen i Betänkande och förslag angående nya mellaninstanser för folkskoleväsendet (stat. off. utr. 1948: 28) föreslagit en genomgripande omorganisation av folkskolans mellaninstansväsende. Enligt detta förslag skall ett antal nya mellaninstanser, benämnda skoldirektioner, inrättas. Folkskolinspektörerna skola i huvudsak bibehålla sin nuvarande ställning och sina arbetsuppgifter som inspektörer men därjämte ingå som föredragande och verkställande ledamöter i de nya direktionserna, vilkas verksamhetsområden skola sammanfalla med de nuvarande inspektionsområdena. För varje folkskolinspektör och skoldirektion skall upprättas ett gemensamt kansli med, i regel, en heltidsanställd sekreterare.

Vidare ha samma sakkunniga i skrivelse den 1 september 1948 avgivit yttrande och framlagt förslag i anledning av en till de sakkunniga överlämnad, av statens folkskolinspektörers förbund gjord framställning om utredning angående statens folkskolinspektörers löne- och tjänsteställning samt arbetsförhållanden. De sakkunniga ha härvidlag till en början i fråga om inspektörernas arbetsförhållanden hänvisat till förutnämnda betänkande. Vad åter angår lönefrågan ha de sakkunniga föreslagit en uppflyttning av samtliga statens folkskolinspektörer samt nomadskolinspektören från lönegraden Ca 29 till Ca 33.

Till stöd för en sådan förbättring av inspektörernas löneställning ha de sakkunniga framhållit, att folkskoleväsendets utveckling sedan år 1938, då inspektörerna erhöilo sin nuvarande löneställning, medfört, att inspektörernas arbetsbörda ökat väsentligt såväl kvalitativt som kvantitativt. Särskilt ha socialpedagogiska och skolorganisatoriska uppgifter kommit att i allt större utsträckning taga inspektörernas tid i anspråk, varjämte inspektörernas tjänsteansvar ökat väsentligt i samband med ökningen av statsbidragen till skoländamål. En ur pedagogiska och ekonomiska synpunkter ändamålsenlig utveckling av den lokala skolorganisationen vore i hög grad beroende av folkskolinspektörernas omdöme och initiativ och av deras förmåga till samarbete med de lokala myndigheterna. En jämförelse mellan å ena sidan inspektörerna och å andra sidan vissa andra skolledare, nämligen rektorer vid högre allmänna läroverk och statliga realskolor samt kommunala folkskolinspektörer i vissa större städer, gäve vid handen, att inspektörerna i fråga om arbetsuppgifter hade en minst lika krävande och ansvarsfull ställning som nu nämnda övriga skolledare men däremot vore sämre ställda i lönehänseende. Denna olikhet i lönehänseende kunde de sakkunniga icke finna motiverad och en ändring vore därför påkallad. Dess-

utom ville de sakkunniga betona, att en förbättring av folkskolinspektörernas löneställning vore nödvändig, om i framtiden en tillfredsställande rekrytering av folkskolinspektörstjänsterna skulle kunna vinnas. En uppflyttning av dessa tjänster liksom av tjänsten som nomadskolinspektör borde därför ske. Vid denna uppflyttning måste enligt de sakkunnigas mening hänsyn tagas till löneställningen för de av nyssnämnda skollärdare, som vore statligt anställda. En lägre placering än i lönegraden Ca 33 syntes med hänsyn härtill icke kunna komma ifråga.

Skolöverstyrelsen har förordat en uppflyttning av folkskolinspektörerna i högre lönegrad men med hänsyn till pågående utredning om löneställningen för byråchefer m. fl. högre tjänstemän inom statsförvaltningen samt till den föreslagna enhetsskolans organisation dock icke för närvarande velat tillstyrka högre placering än i lönegraden Ca 32.

Statskontoret har funnit inspektörernas löneställning med nuvarande kvalifikationer och arbetsuppgifter vara tillfredsställande, medan *statens lönenämnd* med hänsyn till den betydande utökning av göromålen, som ägt rum, och till de nya organisatoriska uppgifter, som tillkommit, tillstyrkt en inplacering i 31 lönegraden.

Statens folkskolinspektörers förbund har tillstyrkt den av de sakkunniga föreslagna placeringen i lönegraden Ca 33.

Departementschefen. Jag anser mig av olika skäl icke böra ifrågasätta, att något förslag om nya mellaninstanser för folkskoleväsendet framlägges för innevarande års riksdag. För nästa budgetår räknar jag därför med oförändrad organisation av folkskolinspektionen.

Ehuru jag finner vissa skäl tala för en uppflyttning av inspektörstjänsterna i högre lönegrad, anser jag mig likväl icke i nuvarande ekonomiska läge med dess starka krav på återhållsamhet i fråga om löneregleringar böra upptaga frågan härom till slutlig prövning.

II. Anslagsberäkningar.

1. Förslagsanslaget till Folkskolinspektionen: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 050 000 kronor, varav 800 000 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän, 148 600 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal och 101 400 kronor till rörligt tillägg. Ur icke-ordinarieposten må utgå ersättning till folkskolinspektörerna för utbetalda arvoden till biträden på inspektörernas expeditioner med sammanlagt högst 108 500 kronor samt ersättning i samma avseende åt nomadskolinspektören med högst 1 500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat medelsbehovet med utgångspunkt från att den av 1945 års folkskole-sakkunniga föreslagna organisationen med skoldirektioner skulle kunna träda i verksamhet redan från och med den 1 januari 1950. Som i det föregående nämnts räknar jag emellertid icke med någon förändring i folkskolinspektionens organisation under nästa budgetår. Jag kommer därför i det följande att utgå från det medelsbehov, som enligt överstyrelsens beräkningar föreligger vid oförändrad organisation.

Ifråga om anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har överstyrelsen framhållit, att denna vid oförändrad lönegradsplacering av inspektörerna skulle kunna sänkas, detta beroende dels på att anslagsposten syntes vara för högt beräknad, dels på att avlöning till av Kungl. Maj:t förordnad inspektör numera icke skulle bestridas från denna anslagspost utan från anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal. Medelsbehovet under ordinarieposten beräknade överstyrelsen därför vid oförändrad lönegradsplacering av inspektörerna till 720 000 kronor. Under försättning att inspektörstjänsterna i enlighet med överstyrelsens förslag flyttades upp i lönegraden Ca 32 erfordrades emellertid samma belopp som för innevarande år, 800 000 kronor.

Vad angår icke-ordinarieposten har överstyrelsen från vederbörande folkskolinspektörer inhämtat uppgifter om de belopp, som dessa vid oförändrad organisation av folkskolinspektionen och med hänsyn tagen till de faktiska förhållandena och till möjligheten att anställa kvalificerad arbetshjälp i större utsträckning än nu vore fallet funne erforderliga till biträdes hjälp å expeditionerna under budgetåret 1949/50. Med stöd av dessa uppgifter har överstyrelsen angivit medelsbehovet för ändamålet till 267 500 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en höjning med 159 000 kronor. På motsvarande sätt har överstyrelsen ansett en höjning från 1 500 kronor till 2 500 kronor erforderlig av det till biträde åt nomadskolinspektören beräknade beloppet. Vad beträffar medelsbehovet i övrigt under icke-ordinarieposten har överstyrelsen uppskattat detta till 73 000

kronor, vilket belopp ansetts erforderligt för bestridande av kostnaderna dels för avlöning av extra folkskolinspektörer, dels för vikarier åt inspektörerna under semester och tjänstledighet. I jämförelse med innevarande budgetår innebär detta en höjning med 34 400 kronor, vilken synes föranledd förutom av den föreslagna uppflyttningen av inspektörstjänsterna huvudsakligen av nyss antydda förhållande, att från denna post numera skall bestridas avlöningen till extra folkskolinspektörer. Det sammanlagda medelsbehovet under icke-ordinarieposten beräknas sålunda av överstyrelsen till 343 000 kronor.

Departementschefen. I anslutning till överstyrelsens anslagsberäkningar förordar jag, att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän uppföres med 720 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en sänkning med 80 000 kronor. I fråga om icke-ordinarieposten har överstyrelsen, som av det föregående framgått, föreslagit en väsentlig höjning huvudsakligen i syfte att möjliggöra en förstärkning av personalen på inspektörernas expeditioner. Jag vill i detta sammanhang erinra om att 1945 års folkskolesakkunniga i skrivelse den 28 oktober 1947 föreslog, att såsom en provisorisk åtgärd i avvaktan på slutförandet av utredningen om mellaninstanser för folkskolan och därmed sammanhängande spörsmål anslagsmedlen till arbetshjälp åt folkskolinspektörerna måtte för innevarande budgetår ökas till 225 000 kronor (se 1948 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 251). Framhållas må också, att statskontoret i sitt yttrande över förutnämnda Betänkande och förslag angående nya mellaninstanser för folkskoleväsendet uttalat, att inspektörerna vore i behov av ökad biträdes hjälp, samt fördenskull förordat en ökning av medelsanvisningen till detta ändamål med 100 000 kronor. Det torde vara otvivelaktigt, att ett starkt behov av ökad biträdes hjälp föreligger, ett behov som enligt min uppfattning är så trängande, att åtgärder måste vidtagas redan för nästa budgetår och alltså oberoende av en kommande mellaninstansreform. Jag förordar därför en ökning av anslagsmedlen till biträdes hjälp från nuvarande belopp, sammanlagt 110 000 kronor, till 175 000 kronor, varav 2 500 kronor för nomadskolinspektören. Medelsbehovet i övrigt under icke-ordinarieposten, vilket av överstyrelsen uppskattats till 73 000 kronor, torde med utgångspunkt från oförändrad löneställning för inspektörerna kunna beräknas till 63 000 kronor. Jag förordar sålunda, att icke-ordinarieposten för nästa budgetår höjes med 89 400 kronor till 238 000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde kunna sänkas med 9 400 kronor till 92 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 1 050 000 kronor eller samma belopp som innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1949/50:

A v l ö n i n g s s t a t .

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	720 000
2.	Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	238 000
3.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	92 000
Summa kronor			1 050 000;

- b) till *Folkskolinspektionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1949/50 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor.

**2. Förslagsanslaget till Folkskolinspektionen:
Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1945/46	287 000	270 008
1946/47	317 000	385 850
1947/48	297 000	371 704
1948/49 (statsliggaren s. 625)	287 000	
1949/50 (förslag)	333 000	

Av *överstyrelsens* anslagsaskanden för nästa budgetår inhämtas, att *överstyrelsen*, under förutsättning av oförändrad organisation av folkskolinspektionen och oförändrad löneställning för inspektörerna, anser en höjning av omkostnadsanslaget med sammanlagt 46 000 kronor erforderlig. Av denna höjning hänföra sig 24 500 kronor till anslagsposten till reseersättningar (nu 195 500 kronor), 16 200 kronor till anslagsposten till hyresersättning m. m. (nu 31 800 kronor) och 5 300 kronor till expensposten (nu 34 700 kronor). Det ökade medelsbehovet till reseersättningar har motiverats med de stegrade kostnaderna för resor med järnväg, bil och båt samt med att inspektörernas traktamentsersättning höjts. I fråga om anslagsposten till hyresersättning m. m. har *överstyrelsen* ansett densamma för lågt beräknad med hänsyn till läget på den allmänna hyresmarknaden. Beträffande expensposten slutligen har anförts, att erfarenheten givit vid handen, att denna post behövde höjas.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag om en höjning av förevarande anslag med sammanlagt 46 000 kronor till 333 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1949/50 anvisa ett förslagsanslag av 333 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda under 1 och 2 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Ekbom.
